

BAJAI HIRLAP

Politikai lap.

Megjelen minden vasárnap reggel.

Szerkesztőség: Tórr István-utca 11. — Telefon-szám: 28.
Kiadóhivatal: Kollár A. könyvkereskedése, hol az előfizetések
és hirdetések felvételnek.

Felelős szerkesztő:

Dr. Csemberger Ármin.

Előfizetési árak:

Egész évre 10 kor., félévre 5 kor., negyedévre
2 kor. 50 fill. — Egyes szám ára 20 fillér.
Hirdetések jutányosan számítatnak.

Háborus napok felé.

A koalíciós politika eddig közbizalomból élt. Valahányszor megszavaztak valamit, amit korábbi programjuk szerint nem lett volna szabad megszavazniok, mindig a következő alkalomra halasztották elveik érvényesítését. Így tartották fenn az alkotmányos kormányzat látszatát, dacára annak, hogy két és háromnegyed esztendő során nem csináltak egyebet, minthogy 67-es elveket teljesítettek. Most azonban, úgy látszik, megrekedt a szekér. A sok-sok halasztás végre is egy terminusban egyesült és ezen az egy terminuson ki fog derülni az egész rendszer tehetetlen és lehetetlen volta. A válság melyet csaknem három esztendőig halogattak, most már közvetlenül kitörése előtt áll és könnyű előrelátni, hogy ez a kitörés csak romokat fog maga után hagyni.

A készülő válság külső jelei bőven mutatkoznak. Wekerle leszavaztatása a pénzügyi bizottság reakcionárius többsége által; ugyanennek a reakciós csoportnak támadásai a munkásbiztosító ellen, melyeknek éle tulajdonképpen a kereskedelmi miniszter és a kereskedelmi államtitkár ellen irányul; a Holló-csoport szavazása a miniszterelnök által indítványozott császáruddvölés ellen; Batthyány Tivadar akciója a választói

reform és az annexió ellen, melybe belevonni ígérkezik a vasutasok szövetségét is stb. stb. . . . Ezek mind csak bevezető jelenségek, csak alárendelt alkatrészei a válságot okozó politikai mozgalmak két főcsoportjának: a kulturharcnak és a bankkérdésnek.

A néppárt kulturharc

azzal a próklamációval indult meg, melyet néppárti képviselők bocsátottak ki az ország katolikussaihoz és melyben ezeket a polgári anyakönyvek aláírásának megtagadására szólították föl. Az ilyen fölhívást a magyar királyi Kuria tudvalevőleg büntetendő cselekménynek minősítette és érte két konkrét esetben sújtó ítéletet hozott. Nyilvánvaló tehát, hogy a bíróság közegei nem haladhatnak el közömbösen eme néppárti akció mellett.

Ha a kormány mindamellett eltűnna az ügyészséget a vádemeléstől, akkor ez nyílt vereséget és minden törvényes rend hatályának megszűntét jelentené s kétségkívül az összes klerikális csoportok nyílt diadalára és anarchisztikus uralmára vezetne. Ha pedig az ügyészség megteszi kötelességét, akkor a kérdés, a kulturharc kérdése a mentelmi bizottság közvetítésével kerül a képviselőház napirendjére.

Szóval, ez a néppárti fölhívás tulajdonképpen nyílt hadüzenet; hogy a néppárt időszerűnek találta annak kibocsátását, az a válság fenforgása mellett bizonyít és e válság teljes kitörésének időpontját részben maga is sürgeti, részben pedig annak közellétét jelzi.

Az egész kérdés tulajdonképpen összefügg a másikkal:

a bankkérdéssel,

csak hogy a néppárt épen a maga jelszavai alatt akar az általános válságba belemenni. Amint hogy alapján véve jelszó a válságot okozó más csoportoknál is az önálló bank.

Hízen azt mindenki tudja, hogy a király ebben a pillanatban legkevésbé sem hajlandó a bank önönválásába beleegyezni. Hízen a monarchia háború előtt áll. A háborúhoz pedig pénz kell. Már pedig, ha most inaguráljuk a bankok elkülönítését, akkor kitesszük a monarchiát annak, hogy négyféle értékkel kell majd szereznie. Lesz belöldi és külföldi osztrák, belöldi és külföldi magyar érték. Még ha nem is lennének nagy különbségek emez értékek közt, akkor is megnövekedne az a bankakció a háború kitörésével okvetlenül szükségessé váló hitelmanipulációk lebonyolítását.

Annnyira lehetetlen ma a királyt a bankkölönítés számára megnyerni, hogy Andrássy Gyula kijelentette, hogy még a katonai vivmányok elérése is könnyebben menne ma, mint az önálló bank megszerzése.

Nyilvánvaló tehát, hogy a bankkérdés is csak jelszó, illetve alkalmas fegyver a válságcsinálók kezében, akiket azonban két csoportra kell osztanunk. Az egyik csoport azokból áll, akiknek még Andrássy választói jogi reformja is sok, akik reakciósook és akik már régóta keresik személyes aspirációik érvényesítését. Ezek minden kérdést fölhasználhatk egy-egy próbára. Mindig sikerült őket azonban leszerelni. Mindig nyertek valami idiglenes rekompenzációt, az aspirációk zömét pedig egyik kérdéstől a másikig halasztották. Most azután elérkeztek az utolsó kérdésig, melyben válságot lehet csinálni. Most nem tágtanok, bár jól tudják, hogy önálló bankot nem kapnak, de

TÁRCA.

Vihar.

— A Bajai Hirlap eredeti tárcaja. —
Írta: Hoek János.

Harmadéve Dél-Franciaországban utaztam az Adria fümee—szicília—marseillei vonalán. Fiumében hajórászállás előtt összevásároltam a piazza Adamiohon a könyvtárusnál egy csomó folyóiratot és fizetett, hogy legyen min olvasnom utközben. Első este az ágyban elővettem az egyik olasz folyóiratot, — ha jól emlékszem, a milánói Treves-cég kiadványa volt, — hogy legyen min elaludnom. Lapozgattam benne. Egyszere megakadt a szemem egy kis nautikai cikkben. Mit is olvasna az ember, mikor odakint a tenger mormol, ha nem nautikai cikket!

Hát igen ügyes, igen eleven volt az a cikkcske. Sőt azt mondom, olyan pompás népszerűsítése a hajós ismereteknek, amilyenre még alig akadtam. Tüstént megértettem belőle: mi a chronometer, mi a sextans, mi a log. Hát legalább nem leszek itt a hajón egész falusi ember.

Másnap ebéd alatt a kapitány urakkal már

az idő és a sebesség mérésén vitakoztam; s mikor csodálkoztak rajta, honnan tudom én ezt a sok műszót és mindent, megvallottam, hogy abból az olasz folyóiratról.

— Mert az a cikk igazi remekmű; névtelen írója nemcsak tengerész, hanem művész is. Vajon ki lehet?

A harmadik kapitány (kis barna fiatal ember) csendesen elmosolyodott magában. Aztán kiitta a borát és fölment a hidra.

— Mi a manó?

Délután megcsiptem őt odafönt:

— Miért mosolygott ön, mikor ama cikk szerzőjéről beszéltem?

A kapitány elpirult egy kicsit:

— Azért, mert azt a semmiséget én írtam.

De én erősen gratuláltam a derék ifjunak.

Bizonny kár, hogy a log-könyvbe írogat az olyan ember, akinek így fog a pennája. Beszélni fogok a miniszterrel, hogy a tengerészeti hatóságnál, vagy a révkapitányságnál gondoskodás számára valami szép kis nyugalmas állásról.

A fiatal kapitány szerényen mosolygott:

— A kollegáimnak ne szóljon tisztelőndő ur. Röstelleném, ha tudnák, hogy firkálok is néha.

Molfettánál vihar kapott el bennünket. Barit megsem közelíthetők Reméltük, hogy Catania felé jobb idő lesz. De az orkán nőttön-nőtt. Engemet a tengeri betegség nem bánt. A parancshidról néztem a zöld vizek zordon hegyes vidékét: a roppant hullámokat. Fecsegni is szerettem volna a kapitány urakkal. De a kapitány urak nem igen voltak jókedvűek. Harapófogóval kellett belőlük kihuzni a szót.

Éjszaka jól aludtam volna, ha nem kell minduntalan az ágy szélébe kapaszkodnom, hogy ki ne vessen a hajó ingadozása. És hallgattam, mint mérsékli a gépész a csavar forgását, mikor a hajó fara kiemelkedik a vízből. S ugyanakkor azt is észrevettem, hogy a gép lassan jár. Vajon miért nem haladunk mi con tutta forza?

Reggel aztán megtudtam.

Elég jó kedvel kapaskodtam föl a hidra, de megdöbbenett, milyen hosszú képe van odafönt mindenkinek. Legkivált az én generális kapitányomnak.

Hát azért nem haladunk teljes erővel, mert a szén fogytán van. Takarékoskodni kell vele. Egy kis mulasztás történt: nem vettek be ele-

épen olyan jól tudják, hogy ők nem is ezt keresik.

A másik bankesoport élén Justh Gyula áll. Hogy ő nyíltan kijelentette a képviselőház folyosóján, hogy aki nem hiva az önálló magyar banknak, az »szögre való«, az nemcsak ennek a szangvinikus uriembernek a temperamentumát bizonyítja, hanem egyuttal azt is, hogy a kérdés immár előtérbe jutott s a válság nyilvánvalóan elkerülhetetlen. Hiszen Justh szavai szerint »szögre való« lenne gróf Andrásy Gyula, sőt talán gróf Apponyi Albert is, aki az önálló bankot még nemrég »nemzeti veszedelem«-nek nevezte. A Justh csoport mindenesetre nagyban különbözik a másiktól. De azért tagadhatatlan, hogy ezt a csoportot sem annyira maga az elvi kérdés, mint inkább bizonyos érdekszempontok vezetik. Mindenesetre magasabb rendű érdekszempontok. Hiszen maga Justh Gyula megmondta, hogy a függetlenségi képviselők nem mehetnek már a választók közé, ha legalább a bankkérdésben nem vezetik elveiket már végre, annyi verség után, egyetlen diadalra.

Személyes aspirációk

okozzák tehát a válságot minden oldalról. A néppárt részéről a klerikális uralom, a Justh-csoport részéről a függetlenségi párturalom aspirációi, míg a kettő közt álló reakciónárius függetlenségi csoport beébrné egyes személyek vágyainak kielégítésével.

Az is világos, hogy ez a válság jóformán megoldhatatlan. Nem csinálhatják meg az önálló bankot, mert nem kapják meg. Viszont a klerikális diadalát sem segítheti elő a kormány, mert ez a mai viszonyok teljes felfordulásra vezetne. Végül pedig a Hollócsoport aspirációi sem nyerhetik kielégítést, mert Andrásy maga ember és — különösen a Pólyni-eset óta — nem szeret mindenkivel egy minisztériumban ülni; Batthyány pedig tudvalevőleg a nélkülözhetetlen és erős pozícióban álló Szerényivel összeférhetetlen.

Igy hát nemcsak elkerülhetetlen a válság nyílt kitörése, hanem annak lefolyása és elintézése is beláthatatlan. Sőt már aktuálitása sem halogatható, mert a néppárt már kiadta riadóját, az osztrák-magyar banknak pedig már csak egy hónapja van a szabadság megújításának kérelmezésére. Már köszörülnek a legkülönbözőbb és leghangzatosabb jelzések alatt fog lefolyni, de alapjában véve mégis csak a hatalmi kérdés az, melyet e jelszavak harca el fog dönteni.

get. Jó időben elég lett volna, sőt untig elég. De most...

Ejnye, ennek fele se tréfa!

S ezt aztán még erősebb meggyőződéssel mondtam másnap.

Most már úgy volt, hogy egyenesen Malta felé törekszünk. De Otrantónál egy oldalba kapott bennünket a vihar, hogy azt mondtuk, amit az egyszerű török kapitány: »Malta jöki!« (Malta szigete nincs!) S immár a comandante is erősen ráncolta a homlokát. A kis kapitány meg sápadt volt, mint a rongy.

Baj van, igazán baj van!

Mert a szén füstté változva csak egyre gomolygott kifelé a kürtön; s vajon meddig tart még benne? Hátha csak estig, s akkor mi lesz velünk?

A vihar tombolt. A hidon lenni nem lehetett többé veszedelem nélkül, mert az átszaporított hullámok majd elragadták az embert. A comandante szigorúan követelte, hogy menjek le a terebe.

Ott is rossz világ volt. Kimozdult a helyéből és összetört minden, ami mozdulhatott és törhetett. Kapaszkodtam a divánon, egy lámpás meg nem tudom hány tányér cserepeje közt.

Egyszer csak betáboroz az én kis kapitányom, s az asztalra fogódzva, megáll előttem:

Marschieren! Direction: Bosznia.

Kiviszik a kaszárnyák udvarára a tépett ezredszórt, föláll a legénység, kirepülnek a kardok, perdül a dob, recseg a trombita és a banda rágyújt a Gotterhaltéra. Azután előlép az ezredés és ékes dikcióba fog. Fiúk, a legfőbb Hadur parancsára menetek kell, messzire, Boszniába; legyetek hű, önfeláldozó katonák, ne hozzátok ránk ségységet. Így az ezredes ur, akinek ilyenkor eszébe jut, hogy meg kell csiklandozni a magyar virtust is, mert baj van, éles tölts van a legényeknél, nem úgy, mint a gyakorlótéren, ahol az állattársadalom köréből vett hasonlatok járnak. Mennek a bakák Boszniába, hátukon a hadi borsnyu, összeviszva százhusz patron, de magukkal viszik az itthon maradtok sötét gondját, riasztó aggodalmát, az egész ország szívének feltöltő megdöbbenését. Budapestről négy zászlóalj és egy utászszázad szállt a boszniai vonatra. Ez összesen csaknem ezer ember. Ezenkívül nyolc-tíz vidéki garnizonból vittek el egy-egy zászlóaljat tegnap és ma. Hivatalosan nem győzik ismételni, hogy itt nem új intézkedésről van szó, hanem annak a korábbi parancsnak végrehajtásáról, hogy a szarajevói hadtest létszámát kiegészítsék. Mégpedig főleg emelt bételkészlettel. Ezzel szemben a valóság az, hogy a Boszniába küldött zászlóaljakat hadilábra emelték, bár a titkolózás a mostani feszült nemzetközi helyzetben nagyon is érthető. Aehrenthal el akarja kenni a komoly katonai készülődéseket. A két balkezű kancellár, aki sikerrel verte félre az európai harangot, még a császár jubileumán is ragaszkodik szerencsétlen és csödbbe fut politikájához: letagadja a mozgósított katonatiszti és káplár-csillagokat az annexió égről.

Etnapolás bizonytalan időre. A költészetes tárgyalása az orient-express sebességével száguld a befejezéséhez. Ma végére jártak a kultusz-tárcának és még az igazságügyi, honvédelmi és pénzügyi tárcák költségvetésének a tárgyalása van hátra. Ha úgy megy, mint eddig, hétfőn, de legfeljebb szerdára befejezik az egész költségvetést. Addig az annexió bizottság letárgyalja a Boszniáról szóló törvényjavaslatot, úgy, hogy a jövő héten már a Ház elé kerülhet. Kormánykörökben december közepé előtti időre várják az annexió javaslat letárgyalását is, úgy, hogy a Ház december közepére megkezdje a karácsonyi szünetet. Valószínű, hogy a Ház üléseit — tekintettel a balkáni bonyodalmakra és a háborus előjártakra — bizonytalan ideig elnapolják. Az a cél, hogy a balkáni bonyodalmak forrása idején a Ház ne legyen együtt.

— Tiszteendő ur, szerencsénk valamit mondani.

— Kérem, tessék...

— Emlékszik arra az olasz folyóiratra?

— Melyikre?

— Arra, amelyekben az a nautikai cikk volt.

— Hogyne!

— S úgy-e arra is emlékszik, hogy én azt mondtam, hogy azt a cikket én ittam?

— Arra is emlékszem.

— Hát tiszteendő ur... hát megvallom, meg kell vallanom, hogy... hogy azt a cikket nem én ittam!

Ezt mondta a kis kapitány. És köny csillogott a szemében. Azzal kiszaladt, azaz hogy kibotorkált a teremből.

De én nem mosolyogtam. Mert eszembe jutott Jónás próféta igéje: »Tudom, hogy én miattam támadott ez a nagy vihar titeketek.« Meghatott pillantásom kísérete a hívót, az igaz embert.

És most kegyeteken a sor, hogy mosolyogjanak vagy ne mosolyogjanak.

... Félóra múlva elült az orkán. A szél kedvezőre fordult. Alkonyatkor már alig volt fodros a tenger.

Este vigan vacsoráztunk Malta kikötőjében.

Baja—Dunapataj kontra Baja—Kiskőrös.

A bajai vasuti tervek közt tudvalevőleg erős versengés támadt. A bajai érdekek a kiskőrösi irány mellett szól, természetesen a hozzájárulásnak legkisebb szándéka nélkül. A kalocsaiak ellenben a dunapataji vonal mellett foglalnak állást. Ennek az érdekeltségnek a főfogását a »Kalocsai Néplap« ekként ismerteti:

A szomszédos kiskőrösi járásban élénk mozgalom indult meg a baja—kiskőrösi vasút kiépítése érdekében. Tekintve azt, hogy Kiskőrösre milyen nagy előnyt jelentene ezen vasút, érthető az a lelkesedés, mellyel a járás közönsége a tervezet fölkarolja. A kecskeméti—kiskőrösi vasutára is megvan már az engedély, s ha ezen két összeköttetés létrejön, a kiskőrösi állomás jelentősége lényegesen emelkedik.

Mindenesetre dicsérendő buzgóságot fejtenek ki — mit látva, önkénytelenül is arra gondolunk, hogyan áll a bennünk első sorban érdeklő dunapataji bajai összeköttetés ügye. A vármegye ennek a vasutnak ígérte meg a támogatást és most a kiskőrösiek szeretnék e terv elejtésével az ő vasutjuknak szerezni meg a hozzájárulást.

Nézetünk szerint a dunapataj—bajai vasut van olyan fontossága, hogy megérdemli Pestmegye támogatását épúgy, mint bármelyik vasut. Az már egészen természetes közlekedési politika, hogy a vízi utakat és a vasutakat összeköttetésbe hozzák. Épen ezért, igenis van értelme annak, hogy a víziutak mellett építsenek vasutakat, jelen esetben a dunamenti községek vasuti összeköttetésébe szolgálna ezen forgalmi érdek.

Itt van továbbá Kalocsa, mely számos intézetével, törvényszékével, nagy piacával egész környékének természetes központja. Jelentősége még emelkedni fog a meszesi út kiépítése által, mely a Dunántullal hozza élénkebb összeköttetésbe azokat a községeket, melyek Kalocsára vannak utalva.

Azt szokták felhozni ellenvetésül, hogy a bajai hid kiépítése által a forgalom új irányt nyer és ennek legközelebbi útja Budapest—Kiskőrösön vagy Kecskemét—Kiskőrösön keresztül van. Ezzel több cikk foglalkozott a fővárosi lapokban, melyekben igen figyelemre méltó érveket találunk a Dunapataj—bajai vasut mellett.

Felhozták azt a körülményt, hogy a Budapest—zimonyi vonal már alig bírja lebonyolítani a forgalmat és épen azért szükséges volna vagy még egy vágány kiépítésére, vagy a forgalom megosztására. Ha ezen utóbbi lehetséges, pl. a teherforgalom más irányba terelése által, akkor nincs szükség a másik vágány kiépítésére.

A forgalom megosztásánál pedig arra kell törekedni, hogy az lehetőleg a kiindulási állomásnál vagy annak közelében történjen. Ebből világos, hogy előnyösebb a forgalmat Kiskőrösön felül megosztani, mondjuk Kunszentmiklósnál. Akkor legfeljebb innen kellene a másik vágányt kiépíteni. Emelkedtek hangok, melyek ily módon gondolták a legkönnyebb összeköttetést létrehozni Budapest és Bród között. Baján és Pécsen keresztül. Van tehát elég ok, mely amellettszól,

hogy a vármegye a Dunapataj—bajai összeköttetést pártolja. Érdekeltségünk is kövessen el mindent, hogy a terv minél előbb megvalósuljon.

A kalocsaiak reményét méltán fokozza, hogy a jövő évi költségvetésbe is a dunapataji vasut van fölvéve — a bajai érdekű kiskőrösi vonal helyett.

H I R E K.

— **Közigazgatási bizottsági ülés.** *Ambrozovics* Lajos dr. főispán elnöklésével pénteken délelőtt volt a törvényhatósági közigazgatási bizottság decemberi ülése, melyen az előadók szokásos jelentéseiket terjesztették elő. *Bernhart* János dr. t. főorvos referenciája 39 születést és 35 halálesetet jegyez fel novemberből, ami az esztendő óta tartó népmozgalmi stagnáció folytatásával egyértelmű. Az anyakönyvi hivatal tisztí személyzetének kiegészítése végett a bizottság fölterjesztést intézett a belügyminiszterhez, hogy *Kiss* József anyakönyvi hivatali napidíjast rendszeresített anyakönyvi irnokká nevezze ki. A polgármesternek *Ludwig* máv. elnök-igazgatóhoz intézett panaszát a budapesti postavonalt rendszeres elmaradása miatt — jóváhagyólag tudomásul szolgált.

— **Megfőlébezték a községi iskolát.** Monstre-memorandumra gyűjtötték aláírásokat a héten a plébánia káplánjai és az elemi iskolai tanítók. A mozgalomba belevonták a tanítóképzőt is és ez a kétség fölébeztet benyújtották a polgármesterhez. A fölébbezés a »zöld«-füzet érveiben bővelkedik és azt kéri a kultuszminisztertől, hogy semmisítse meg a bajai elemi iskolák közegyesítését kimondó közgyűlési határozatot és tartsa fenn a római katolikus jellegét. A magunk részéről céltalannak, sőt a helyi iskolaügy fejlesztésére fölötte károsnak tartjuk ezt a fölébbezést, mely csak elhuzza a tervbe vett államossítást. Céltalan a fölébbezés, mert a miniszter a közgyűlési határozat törvényességénél egyebet nem vizsgálhat fölül, ehhez pedig szó nem fér; káros, mert előzda a bajai népiskolák kibővítését és megfelelő fejlesztését, amire p-dig pénze a városnak nincsen. Tulnagva városi terhek készítették a törvényhatóságot a közegyesítés kimondására, amihez egyébként kétségtelen joga is volt, mert a római katolikus elnevezésű bajai elemi iskolák tekintélyes költségeit nem a katolikus klérus, hanem a politikai község minden tagja viseli felekezeti különbség nélkül. Összintén sajnáljuk a helyi elemi népiszkolák fejlesztésének ily mesterséges fölébbezéssel történt hátráltatását.

— **Királyi hercegek a bajai légűrben.** Hatalmas katonai léghajó jelent meg csütörtökön délután Baja fölött. A léghajó hatalmas volt, de mi csak aprónak láthattuk, mert jó magasan és pár kilométernyi távolságban járt fölünk, a vaskuti határban. A léghajó Vaskuton szállt le és egyszerre három kir. herceget hozott vendégül Bácsvaskutnak. *Henrik*, *József Ferdinánd* és *György* királyi hercegek voltak a léghajóban, akik Salzburgból — Bácsvaskutig hat óra alatt tették meg a légi utat. A három kir. herceget még a csütörtök esti zombori vonattal bejött Bajára és az éjjeli budapesti vonattal, a bajai—budapesti közvetlen kocsinak egy elsőosztályú fülkéjében a fővárosba utaztak. — A királyi hercegek táviratot küldöttek a bajai pályaudvarról Ófelségének.

— **A bajai vöröskereszt-egylet köréből.** Tisztújító közgyűlést tartott most vasárnap a Vöröskereszt-egylet bajai fiókja. Elnökké íj. petői *Szutrély* Lipót takarékpénztári vezérigazgatót választották meg, elhunyt édesatyja helyébe. Aelnök *Tury* Mátyásné lett, miután *Császár* Ferencné hajlott korára hivatkozásal ésen tisztéről, melyet áldásosán töltött be

negyedszázadon át, lemondott. Ezután a minden téren veszendőbe menő liberalizmusnak egy követésre érdemes példája nyilatkozott meg *Meskó* László városi tanácsos indítványára. Szóba került, hogy az egyesület gyermekföldművelés céljaira 400 koronát juttasson a katolikus négyületnek. *Meskó* László ugy taláná melánynak a tervbe vett jöteknységét, ha a 400 koronát az izraelita és a katolikus négyület között megosztanák. A közgyűlés egyhangulag elfogadta a nemes indítványt. — A referens nem állhatja meg, hogy külön is ki ne emelje a »régii Baják«-nak szinte hagyományos híri liberális érzületét, melynek kifejezője *Meskó* László volt a közgyűlésen tett indítványával. Igen, tisztelt újdonsült apostoli a felekezetiességnek, — ilyenek voltak az örögek. Fájdalom, jól tudjuk, a fiuk letértek a régi csapásokról. Azaz, hogy most térítik le őket az új vezérek.

— **A képtárlat megnyitása.** *Herczeg* (Főúrt) *Zsigmond* festőművész bajai tárlata csütörtökön, december 10-én nyílik meg és ettől a naptól kezdve nyitva lesz kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt 10 órától délután 4-ig. A műtört közönség érdeklődéssel tekint a megnyitást elé, melyre bizonyára szép számmal látogatók majd el.

— **Gyümölcsészeti egyesületi évi közgyűlés.** A Bajai Gyümölcsészeti Egyesület évi közgyűlését december hó 13-án délelőtt 11 órakor, határozatképtelenség esetén, külön meghívó kibocsátása nélkül folyó hó 20-án délelőtt 11 órakor Baja város színházának 2-ik számú termében tartja meg. A közgyűlés legfontosabb tárgya az igazgatóválasztás.

— **A millióss pör a szegedi táblán.** A bajai bank millióss főnyereménye körül támadt bűnpörben hozott fölmentő ítéletet a szabadkai kir. ügyész tudvalevőleg megfélebbezte. Ennek folytán a szegedi kir. ítéltábla újra tárgyalja az ügyet. A táblán *Perjessy* Géza táblabírónak osztották ki az ügyet. A felebbezés tárgyalást január elejére tűzik ki.

— **Ehunyt evangélikus egyházgondnok.** Érzékeny vesztéség érte a héten a bajai evangélikus egyházat, mely évek hosszú során át volt fátáradhatatlan gondnokát és egyházának áldozatosát, lelkes tagját temette el pénteken délután. *Beyer* Adolf magánzó, ki tevékenységét az utóbbi időben kizárólag egyházának szentelte, f. hó 2-án hosszas szenvedés után, 13 éves korában jobblétre sanderült. Régi kiterjedt bajai család borult gyászba a haláleset folytán és nagyszámú résztvevő közönség adta meg a közbecsülésben állott férfinak a temetésre való megjelölésével a végtisztességet. — A Bajai Takarékpénztár, melynek felügyelő bizottsági tagja volt *Beyer* 31 éven át, külön gyászjelentést adott ki.

— **Elhalasztott hidpróba.** Megirtuk, hogy a baya—bátaszéki vasuti Dunahid teherpróbáját a hó 9-én tartják meg. Mint most illetékes forrásból értesülünk, a hidpróba némi halasztást szenvedett, amennyiben nem a hó 9-én, hanem a hó 11-én tartják meg. A hidpróba előreláthatólag két napot vesz igénybe.

— **A Omke bajai kerületének négygyűlése** Tekintélyes számu bajai és környékbeli kereskedő részvétele mellett, *Drescher* Gyula aelnökségével nagy értekezletet tartott mult vasárnap az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés bajai kerülete. A központ nevében *Beck* Géza h. föltitkár szólt az Omke munka-programmjáról, mely az ország kereskedőinek megannyi érdekét van hivata megvívni. Folyamatos és formás előadásban változó a tervbe vett adóreformnak a kereskedőket sújtó intézkedéseit, harcot hirdettet a munkásbiztosítás és az ipartörvény szerelmes rendelkezései ellen, melyeket a mai reakcionárius irányzat mintha egyenesen a kereskedelem tönkretételére gondolt volna ki. Hirdette az államasvati mizériák megszüntetéséért és a telefondíjzsbas olcsóbátételéért való közönelmet és általános tetszés köében ajánlotta föl az Omke támogatását az egyes kereskedők sérelmeinek orvoslására is. Utána *Reich* Vilmos kérte a központot képviselő föltitkár a speciális bajai érdekek — a pályaudvar kibővítése, a téli kereskedelmi kikötő és a törvényszék visszaállításá igénynek fölkarolására. Végül *Grünhut* Miksa indítványára határozati javaslatot fogadott el a gyűlés, mely az adóreform, a polgári perrendtartás, az ipartörvény szerelmes intézkedései elleni küzdelemre szólítja a központot. A gyűlés igen jó szolgálatot tett a bajai kereskedők tömörülésére és a kartársi szellem fejlesztésére.

— **A Magyar Távirati Iroda bajai tudósítója.** A kormány félhivatalosa, a Magyar Távirati Iroda *Spitzer* Zoltán bajai lapszerkesztőt, a félhivatalosnak évek óta levelezőjét az 1909. évre is megbizta a tudósítói tisztelt.

— **Advent.** Karácsony magasztos poézisének bevezetése, az első hajnali mise, hétfőn volt, advent vasárnapja után. Karácsony ünnepepig minden hajnalban a templomok ablakai világítanak ki a reggeli szürkületbe és bent, a magas bolívek alatt, a Megváltó születését váró ájtatos hívek imádkoznak. Az a nyemei békesség, melynek Krisztus születésével a földre kellett volna szállnia, ezuttal a szivekbe suhan és bevonja a lelket a szeretet szelid derűjével; reményeinket csillogóbbá, egész lényünket nemesebbé, megújítottá varázsolja. Nagy gyönyörűség ez a szivünket betöltendő felmagasztolás minden nemesen érző embernek és mohón öleljük magunkhoz a karácsony tisztá poézisét, mert oly ritkák a mi küzdelem, sivar életünkben a békességés tisztá órák, mint tikkadt sivatgaban a harmat. »Harmatozottok egek«... Ez a megindító ének hangzik föl szeretetvágó könyörgéssel a templomok hajnali félhomályában és repesze várja a meggyötört sziv a békesség, az igazi szeretet malasztját, amely azonban messze kékik még a jövőnköt titokzatos homályában.

— **A »Bajai Hirlap« mai tároja.** *Hock* János orsz. képviselő, a nagy stilszta, a ragyogó ékesszólású kobányai római katolikus plébános tárcát küldött a Bajai Hirlap mai számának. Az értékes küldeményt a *József* kir. herceg szanatórium egyesület juttatta el hozzánk.

— **Zajló teaszor.** A szórakozásnak ezt a karakterisztikus válfaját a leányegylet mult vasárnap teaszorjának állandó közönsége honosította meg, a kevésbbé állandó vendégközönség teljes bosszuságára. Az újmódi mulatozas mindössze annyiból áll, hogy a pódiumon koncertíroznak, a nézőtérben pedig kontraktconcertíroznak. Így aztán tökéletes, kifogástalanul tökéletes volt a diszharmónia. *Wagner* Ilonka egyébként szépen, közetzésre enekelt *Alföldy* László precíz zongorkaszerete mellett. *Wagner* Antal kollégánk fonolás zongoraprodukciója az uszág ingerelvé hatott. *Spitzer* Zoltán novelláját *Retter* Emil dr. olvasta el.

— **Ujságírók háza.** A *Videki Hirlapírók Országos Szövetségének* több mint százézer korona vagyona van. *Ujlaki* Antal igazgatósági tag most indítványt terjesztett a Szövetség elé, hogy a szövetség vagyonaából építsenek Szegeden kétemeletes palotát. Az indítvánnyal a Szövetségnek a jövő nyáron tartandó közgyűlése foglalkozik.

— A leánygyesület karácsonyi mulatása. A bajai jótékonydeu leánygyesület karácsony másnapján ezidén is műkedvelői estélyt rendez a Nemzeti Szálló termeiben. Színe kerül: A szerencse fia, c szindarab. A próbak már megindultak és a szereplők agilitása garancia az előadás sikerére.

— A jőzsefvárosi képviselőválasztás. Választási harc helyett egyhangu választás volt a mult vasárnap városatválasztás eredménye. *Szoklái Zsigmond*, a Bajai Kölcsonös Segélyező Egylet vezetékára lett a jőzsefvárosi képviselője, hol a humánus goldolkozásu új törvényhatósági tag közszeretben áll. A szavazók impozáns számmal járultak az urnához, hogy népszerű jelöltjükre leadják szavazatukat. A választás eredménye a legszelebbebb körökben ószinte örömet kelt.

— Sportegyleti bál. A bajai sportegylet elhatározta, hogy január 16-án színelőadással egybekötött táncmulatságot rendez. A vigalmi bizottság élén dr. *Moder Géza* városi tanácsos, a sportegylet elnöke áll. A szindarab rendezését dr. *Bárdos József* cisztercia főgimn. tanár és *Urleányi Jenő* képezdei gyakorlatiskolai tanár vállalta el.

— Az Izr. iskolák városi segélye. A legutóbbi törvényhatósági kögyűlés napirendjére volt kitűzve a bajai izr. hitközség kérvénye, mely az eddigi 4200 l. or. városi segélynek 7200 koronára leendő fölemelését célozta. A kérés jogos és alapos volt, a kögyűlés mégis elutasította azt. Az izr. hitközség most megfélebbebb a sérelmes kögyűlési határozatot. A felebbezést a legközelebbi napokban terjeszti föl a válás és közkutatásügyi miniszterhez a polgármester.

— Csalódni emberi dolog, de nem okvetlenül kell. Ha e névre «Réthy» figyelünk, ugy nem csalódnunk, hanem eredeti Pemetefűcukorkák kapunk 60 fillért, még pedig egy kedvelt régi magyar háziaszt, mely köhögés, rekedtség és hurutos bántalmak sok ezer esetében oly kitűnően bevált. De vigyázzon, hogy a doboz és a cukorka minden darabján rajta legyen a «Réthy» név.

— Utmesteri kinevezés. *Klőber József* et a hét folyamán bajai járási utmesterré nevezte ki *Fernbach Károly* vármegyei főispán. Az új utmester ma tett hivatali esküt és elfoglalta állását.

— Bajai adófelebbezések. Az egyenesadó főlzólamlási bizottság november 30-ától december 4-ig tárgyalta a Bajáról érkezett III. oszt. kereseti adóügyi fölebbezéseket a zombori kir. pénzügyigazgatóság épületében. Tudósítónk arról értesít, hogy a főlzólamlási bizottság több bajai kereskedőnek a fölebbezésében panaszolt sérelmét figyelembe vette és adóját méltányosan mérsékelte.

— Visszaízetett adó. Olyan is ritkán történik meg, hogy a már évekkal ezelőtt befizetett adót az adóhivatal visszaadja. És mégis megtörtént ez a kivételes dolog a napokban Magyarország egész területén. A belügyminiszter ugyanis, azon elvből indult ki, hogy a megyei tisztviselők épen olyan elbánás alá esnek, mint az állami tisztviselők, az állami tisztviselők pedig utadot nem fizetnek, a pénzügyminiszterrel visszaízetette a vármegyei tisztviselők által az 1904. évi fizetésrendezés óta befizetett utadókat. A zombori kir. adóhivatal ezen a címen mintegy 1000 koronát ízetett vissza összesen a bács megyei tisztviselőknél.

— A zászlós ur. A postahivatalba beállít egy öreg paraszasszony.

— Nagy szíveségre kérném, tekintetes uram — mondta a postatisztnak.

— Milyen legyen az?

— Vóna szives tán megcimezni ezt a levelet a fiannak.

— Szívesen. Hogy hívják a fiát?

— Jánosnak.

— Miféle Jánosnak?

— Zöld Jánosnak, kérem alázatosan.

— S mi a foglalkozása?

— A foglalkozása?... Hát... zászlós ur!

— Micsoda?

— Ászlós ur!

— Miféle zászlós ur?

— Olyan ur, kérném, aki az ászlóval a vasutat föl és alá parancsolja!...

— A szabadka—gombosi vasut megnyitása. Néhány nap mulva, december 15-én három új vonatpár robog be a szabadkai pályaudvarra és indul majd onnét el. Amennyiben a miniszteri engedély eddig megérkezik, e napon megnyitják a forgalom számára a szabadka—pálánka—gombosi vasut. Az új vonat immár teljesen készen várja a megnyitás napját és a vonal mentén lakó nagyközségek népe is várakozással tekint a vonat indulása felé.

— Építik a gombosi Dunahídat. A magyar vasuti forgalom egyik jelentős részét egészen átalakítja az, ha befagy a Duna Gombosnál, a merre a Szlavonia és Bosznia-felé irányuló forgalom jelentős része lebonyolítottik. Gombosnál tudvalevőleg nincs hid a Dunán, itt komp viszi át a vonatot. A gombosi áthidalás kérdése már régóta foglalkoztatja a kormányköröket. *Kossuth* Ferenc kereskedelmi miniszter kevéssel hivatalba lépése után intézkedett is, hogy erre nézve előmunkálatokat tegyenek. — Az áthidalásnak azonban többrendbeli nehézsége volt, amelyek között nem utolsó az sem, hogy XXIV. Henrik, reussi uralkodó herceg, alinek a Duna partján nagy birtokai vannak, kifogászt emelt az áthidalás ellen. A kereskedelmi kormány ezeket az akadályokat elhárította, s mint megbízható forrásból értesülünk, jövő évi április folyamán már meg is kezdik a hid építését.

— Eredeti operettbemutató Szabadkán. *Farkas Ferenc* dr. szabadkai színházgató megszerezte előadásra *Berte Henry* bécsi zeneszerző operettjének, a *Szép gárdista*-nak előadási jogát. A darab szövegét *Farkas* fordította magyarra s először a szabadkai színházban kerül színre. Szabadka után *Krecsányi Ignác* adta elő Temesvároin, onnan pedig a budapesti Királysínházba kerül a darab. A Szép gárdista bemutatóját december hó 10-ére tűzte ki a szabadkai igazgató.

— A tüdővész bajai áldozatai. A Tuberkulózis c. folyóirat legújabb száma a tüdővésznek júliushavi áldozatairól ad számot. A szomorú statisztika megint 11 tüdővészben elhalt bajai emberről szól — kik mindannyian a legmelegebb évszakban, egyetlen hónap alatt, júliusban haltak el.

— Előljárók választása Katymáron. Katymárról írják nekünk: November 26-án délután ejtették meg a községi előljárósági választást, mely *Koller Oszkár* főlzolgabíró vezetésével ment végbe. Megválasztottak: *Birónak Vácsy* Lukács. Esküdtettek: *Preinig Pál*, *Rau Ádám*, *Roth András*, *Krékity Máté*, *Ispánovits Boldizsár* és *Mattos Sándor*. Árvátatjának *Weber Antal*. Községi pénztárnoknak *Eifrid Kelemen* és adószedőnek *Allaga (Vecz) Bódog*.

— Esküdtbírák kirendelése. A szegedi kir. ítélőtábla elnöke a szabadkai kir. törvényszéknel az 1909. év tartamára szervezett esküdtbíróság elnökévé dr. *Salánky József*, helyettesévé pedig dr. *Jócsits Milorád* törvényszéki bírákat nevezte ki.

Segédszerkesztő: SPITZER ZOLTÁN.

A magyar újságírás szenzációi.

A NAP

A magyar közönség legkedveltebb lapja.

A 48-as eszmény és a magyar nemzeti törekvések egyetlen hű és legkérlelhetetlenebb szószólója.

Főszerkesztő: **Braun Sándor** Felelős szerkesztő: **Kacsák Géza**

Naponként 125.000 példány.

Egy szám 2 krajcár.

A NAP ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . 16. — K || Negyedévre . 4. — K

Félévre . 8. — K || Egy hónapra . 1.40 K

FIDIBUSZ

A legkitűnőbb magyar élclap!!

Páratlan népszerűség!

Remek szöveg! Pompás képek!

Mesésen olvasó!

Egy szám 5 krajcár.

A FIDIBUSZ ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . 6. — K || Negyedévre . 1.50 K

Félévre . 3. — K || Egy hónapra . 50 K

Mutalvászámokat küld a kiadóhivatal

Budapest VIII., Rókk Szilárd-

utca 9. szám.

CZIM: AZ UJSÁG
BUDAPEST, RÁKÓCZI-ÚT 54.

Köhögés, rekedtség és hurut ellen
nincs jobb a

Réthy-féle
pemetefü cukorkánál.

Vásárlásnál azonban vigyázzunk és
határozottan RÉTHY-félét kérjünk,
mivel sok haszontalan utáztána van.

1 doboz 60 fillér.

Csak RÉTHY-félét fogadjunk el.

Kapható Baján: Bauer Adolf, Gyarmati Emil, dr. Makray László, dr. Stauróczy Lajos gyógytáiraiban.

Hirdetmény.

Vasuti állomáshoz 5, hajó állomástól 10 pernyi távolságra, forgalmi gócpontban fekvő

modern, ujonnan épült

uri lakház,

mely áll 5 szoba, 2 konyha, éléskamra, nagy pince és felszerből, az udvari telken kívül, csemegeszőllő- és gyümölcsfákkal beültetett 2 szép kertből, vendéglő avagy kávéház, ugy egyéb üzlet céljára is igen előnyös, — eladó.

Ugyanott egy nagy hold (1600 □-öl)

gyártelek

a hajóállomástól 2 pernyire, vízmentes, téglagyár céljaira kiválóan alkalmas és mélyen kihasználható, szintén eladó.

Ugyanott

negyven hektoliter jóminőségű

sillerbor

is kapható.

Bővebb értesítés, vételár és egyéb eladási feltételek megtudhatók a tulajdonos:

Vujkovits Gyula

városi végrehajtónál

BAJA, (Bács megye) II., Szt.-László u. 30.

Ügyes
naptárelárusítók
nagy jutalékkal felvételnek
Kollár A.
könyvkereskedésében.

17705/1908. sz.

Temesvári vásár-hirdetés.
Az ideai temesvári Szent Miklós
országos vásár

folyó évi december hó 17-étől bezárólag
december hó 21-éig fog megtartatni.

Mindenféle állat felhajtása az országos vásárra december hó 17-től, csütörtökön reggeli 5 órától kezdve meg van engedve.

Temesvárott, 1908. évi december hó 2-án.

A városi főkapitányságtól:
Beé Ferenc, főkapitány.

Köszönet

Belföldi szenek
Porosz szén
Karwini szén
Osztrai kovácszszen
Koks
Brikett
Faszén

Szállit vagonszámra
valamint évi kötésre

Klár Andor

cég

Debrecen,
Miklós-utca 23. szám.

Telefon int. r-
urbán: 445.

Sürgőnycim:
KLÁR ANDOR

☛ Kérjen ajánlatot! ☛

Mészet

Kizárólag fival égetett bñharmegyei (Élesd-Rév-Mezőtelegd) fehér darabos mész
Évi termelés
1000 waggon

Mészet

Alapítottatott 1846-ban.

KÖNYV- ZENEMŰ-. PAPIR-. IRÓ-
és
RAJZSZERRAKTÁR.

Az 1900. évi
iparkitállításon

aranyéremmel
kitüntetve.

KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZET.
DISZKÖNYVKÖTÉSZET.
A „BAJAI HIRLAP” kiadóhivatala.

KOLLÁR A. BAJA,

Báró Eötvös-utca 5. sz. a.

Könyvkereskedésben

nagy raktár a legújabb irodalmi termékek-, diszművek-, ifjusági iratok-, képes könyvek-, imakönyvek, mindennemű tan- és segédkönyvek-, térképek-, földgömbök és zeneművekből.

Irodai levél- és rajz-papírok, író- és rajz-szerek, vonalzott üzleti könyvek nagy választékban a legjutányosabb áron beszerezhetők.

Bármely bel- és külföldi hirlapokra és folyóiratokra előfizetések az eredeti áron elfogadtnak.

KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETEM

modern berendezéssel izléssesen állít elő műveket, folyóiratokat, bali- és lakodalmi meghívókat, eljegyzési kártyákat, névjegyeket, számlákat, levélpapírokat, levélborítékokat, körleveleket, gázsjelentéseket, árjegyzékeket, falragaszokat, stb. fekete és színes nyomással. Nagy raktár községi, közgazgatási, ügyvédi és egyházi nyomtatványokból Bármilyen könyvnyomdai munkák a legolcsóbb áron vétetnek fel.

Könyvkötészetem

Diszművek, Folyóiratok,
mindennemű könyvek
egyszerű és diszes bekötésére,
továbbá
képkeretek, (Passepartous)
íróaljszatók, stb.

előállítására van berendezve.

TATAI BRIKETT

kitünő szobafütési szén

Jutányos árban

azonnal szállítja:

Magyar Általános Kőszénbánya
Részvénytársulat

Budapest, V., Erzsébet tér 19.

KRIEGNER-FÉLE REPARATOR TÖRV. VÉDVE.

évtizedek óta nagy sikerrel használtatik csusz és kőszvény ellen.

Kis üveg 1 korona. Kapható: Nagy üveg 2 korona.

„KORONA” gyógyszerárban Budapest, VIII. Kalvin-tér (Baross-u. sarok).

Postai szétküldés naponta.

Használt kerékpárokat

a legmagasabb áron vesz

László Sámuel

látványos és kerékpárkereskedő

B A J A.

Védjegy: „Horgony”

**A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller**

egy régióknak bizonyított házi szer, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult kőszvényél, osztnál és megműtésekkel, ledörzsölés-képpen használva. Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K — 80, K 1.40 és K 2. — és üszölyvén minden gyógyszerárban kapható. — Forgatór: Török József gyógyszerész, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerlára az „Arany oroszlanhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu. Mindennapi szétküldés.

Ajánlok

szalonnát, zsírt, füstölt husokat
és kolbászokat

GARAI KÁROLY

hentes

ARAD.

4

miniszteri
jóváhagyás.

1. A berlini földm. miniszter úrtól II/20. 06. — 2. A kopenhágai belügyminiszter úrtól XII/20. 06. — 3. A hesseni nagyhercegségnél a belügyminiszter úrtól IV/13. 07. — 4. A berlini földm. min. úrtól X/15. 07

„RATIN”

mint legbiztosabb

egér- és patkányirtószer

van elismerve. Több külföldi polgári és katonai hatóságok elismerése.

1 adag patkány bacillus 3. — kor.

1 adag egér bacillus 1'80 kor.

Prospektus kívánatra ingyen. Nagyobb területen az írtást garanciával elvállalja. — „Ratin” bakterológiai laboratórium részvénytársaság magyarországi vezérképiselője és egyedürlusa

Haan Béla Budapest, VII., Rotentbiller-utca 26/5.

Memorandum.

Sürgöncim:

FÜLÖPSINGER

Szatmár.
N. Károly.

Fülöp Lajos és Singer Imre siremléknagyraktárai

SZATMÁR

NAGYKÁROLY

Attila-utca 1/B. szám. Széchenyi-utca 30. szám.

Ajánlják sirköveiket a legnagyobb választékban, u. m.: fehér carrara, fekete Sohvéd gránit, szilézai szürke gránit, porphir és Labrador kövekből. Mindennemű temető munkákat, u. m. áthelyezéseket, állításokat, utánvést és aranyozást bámulatos olcsó árban 25 évi írásbeli jótállás mellett elvállalnak.

Sirszegélyek, vasrácsok, uti kereszték a legnagyobb választékban állandóan raktáron vannak.

Óriási választék márványlapokban. Költségvetés és rajzok ingyen és bérmentve.

VILÁGSZERTE HIRES A BORSZÉKI GYÓGY-FÜRDŐ.

A „FÜKUT” vize a legkellemesebb italu, legszénsavdusabb üdítő ásványviz, ugy magában, mint borral és gyümölcsös szörpökkel vegyítve.

A „KOSSUTH-KUT” vize kitünő összetételű alkalikus vasas savanyúviz, gazdag vas és mésztartalmánál fogva igen jó hatással van a vérszegénység minden neménél, továbbá az angolkór és görvélykóránál.

„BOLDIZSÁR-KUTI” gyógy-borviz nemcsak kiválóan üdítő élvezeti viz, de kitünő sikerrel használtatik a vese-, húgyhólyag-, kőszvény bántalmak ellen, a légző- és emésztőszervek hurutainál, vizeleti nehézségeknél megakadályozza húgyhomok lerakódását.

NAGY LITHIUM TARTALMU. HÚGYHÁJTÓ HATÁSU. SZÉNSAVDUS. CSIRAMENTES.

Utolsó vasuti állomás Déda. Posta, távirtda és telefon helyben. Kapható minden nagyobb fűszer- és csemege üzletben vendéglőben.

A borszéki gyógyborviz főraktára Baja és vidéke részére áron kaphatók.

STAMPEL JENŐ

cégnél Ugyszintén minden bel- és külföldi ásványvizek legelőnyösebb Telefon 81. szám.